

УДК 323.28:28

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Оксана Краєвська, Юрій Присяжнюк

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська 1, м. Львів 79000, Україна, тел. (032) 239-46-56, okraj@ukr.net

Розглянуто особливості співпраці України та Європейського Союзу в контексті реалізації політики ЄС у сфері туризму та перспектив подальшої співпраці. Висвітлено проблеми та перспективи проведення спільних заходів у сфері туризму як одного з провідних напрямів на шляху реалізації євроінтеграційних прагнень України. З'ясовано політико-правові аспекти співпраці між Україною та ЄС у сфері туризму.

Ключові слова: Україна, ЄС, політика у сфері туризму, співпраця, політико-правовий аспект.

У дослідженні процесів європейської інтеграції важливого значення набувають питання формування та реалізації спільних політик ЄС та напрямів їх діяльності. Дедалі більша увага звертається на можливості проведення спільних заходів у різних сферах і вдосконалення інституційних механізмів функціонування розширеного ЄС. На сучасному етапі однією з таких сфер є туризм, оскільки інтерес світової спільноти до ЄС як до туристичного регіону з кожним роком зростає. Проведення спільних заходів у цій сфері, а відтак, формування спільної політики, спричинять зміцнення його позицій у світовому масштабі та допоможуть налагодити співпрацю між державами – членами ЄС.

Для України актуальними є питання формування та реалізації її туристичної політики, оскільки туризм визнано пріоритетною сферою в нашій країні і його розвиток визначатиме її спеціалізацію у майбутньому. А співпраця з високорозвиненими державами та використання їхнього досвіду слугуватиме гарантом успіху та допоможе розвинути свою стратегію формування політики у сфері туризму та інституційного забезпечення відповідно до норм ЄС, що сприятиме налагодженню контактів та інтеграції України і ЄС.

Україна приділяє велику увагу розвитку співпраці з ЄС з огляду на можливості просування національного туристичного продукту на європейському ринку, залучення до інформаційного простору, передового досвіду організації туристичної діяльності, посилення євроінтеграційних процесів у нашій державі. Адже за своїм туристично-рекреаційним потенціалом Україна має всі можливості стати одним з провідних європейських туристичних центрів.

Забезпечення євроінтеграційної діяльності є невід'ємною складовою реалізації державної політики у сфері туризму, що визначається Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про туризм" від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV (розділ VII, ст. 35) [1]. Цілеспрямована та системна діяльність щодо розвитку міжнародних туристичних зв'язків, а також євроінтеграційних процесів в Україні є ефективним механізмом створення сприятливого для розвитку туризму середовища, інтеграції

нашої країни в європейську спільноту, ефективного використання туристичних ресурсів, розбудови транскордонної інфраструктурної мережі, розвитку національної економіки та культури.

Розвиток співпраці з ЄС відбувається згідно з програмою імплементації Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС (УПС) [2; 3], Указом Президента України від 11.06.1999 р. № 615/98 “Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу” [4] та від 14.09.2000 р. № 1072/2000 “Про Програму інтеграції України до Європейського союзу” [5], рішеннями самітів Україна – ЄС, дорученнями Президента, які стосуються співробітництва України з ЄС, Указом Президента України “Про заходи щодо забезпечення реалізації державної політики у сфері туризму” [6], Державною програмою розвитку туризму на 2002-2010 рр. [1], Державною програмою підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004–2007 рр. та Державною програмою інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004-2007 рр., затвердженими Указом Президента України від 13.12.2003 р. № 1433/2003, постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.2004 р. № 417 “Про додаткові заходи щодо посилення роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу”, дорученням Прем'єр-міністра України від 29.01.2002 р. № 956/3 до Постанови Верховної Ради України від 17.01.2002 р. № 2999-III “Про рекомендації за підсумками парламентських слухань з питань реалізації державної політики інтеграції України до Європейського Союзу”, розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 28.06.2003 р. № 382-р “Про першочергові заходи з виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) і удосконалення інституційного забезпечення діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції” та від 4.03.2004 р. № 111-р “Про заходи щодо реалізації пріоритетних положень Програми інтеграції України до Європейського Союзу в 2004 р.”, іншими дорученнями Президента, розпорядженнями та дорученнями Уряду України, що стосуються співробітництва України з ЄС, рекомендаціями міністерства закордонних справ України, актами міжнародного права [7].

У ст. 72 Розділу VII “Економічне співробітництво” УПС йдеться про туризм і визначаються такі заходи: “Сторони розширюють та розвивають співробітництво між ними, яке включає: сприяння туризму, співробітництво між офіційними туристичними організаціями, збільшення потоку інформації, передачу “ноу-хау”, вивчення можливостей спільної діяльності, підготовку персоналу з метою розвитку туризму” [8, с. 476].

В Україні за сферу туризму з 2005 р. відповідає Міністерство культури і туризму, в складі якого функціонує Державна служба туризму і курортів (Держтуризмкурортів) Розвиток міжнародного туристичного співробітництва є головною функцією і першорядним напрямом його діяльності, яка націлена на розбудову договірно-правової бази, укладання та виконання міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво у сфері, інших міжнародних договірних актів, протоколів, періодичних планів і перспективних програм розширення міжнародної туристичної співпраці, розвитку інституційних зв'язків на двосторонній основі в межах відповідних органів (міжурядові комісії, міжвідомчі робочі групи з туризму тощо) та на багатосторонній основі в межах міжнародних туристичних організацій, а також виконання євроінтеграційних завдань у сфері туризму, організація міжнародних заходів в Україні та за кордоном інституціонального, науково-практичного та інформаційно-рекламного характеру (зустрічі, засідання, візити, семінари, виставки та інші).

Найважливішим напрямом роботи Держтуризмкурортів залишається розбудова договірно-правової бази зовнішніх зносин – на 1.04.2006 р. укладено 43 міждержавні та міжвідомчі угоди про співробітництво в галузі туризму, з них 9 – з країнами ЄС (Естонією – 1994 р., Польщею – 1994 р., Грецією – 1996 р., Фінляндією – 2000 р., Латвією – 2000 р., Угорщиною – 2001 р., Словаччиною – 2001 р., Литвою – 2004 р., Чехією – 2006 р. Готуються до підписання міжнародні угоди з такими розвиненими туристичними країнами ЄС, як Іспанія, Італія, Кіпр, Мальта, Португалія, Словенія, Франція [9].

Двостороння співпраця розбудовувалася, насамперед, шляхом проведення щорічних засідань міжвідомчих робочих груп з туризму та участі у роботі міждержавних комісій, особливо з країнами, з якими створено правову базу співробітництва, а також реалізації міждержавних, міждержавних і міжвідомчих програм і протоколів довгострокового та середньострокового співробітництва.

У межах реалізації міждержавних і міжвідомчих угод про співробітництво в сфері туризму створено 10 міжвідомчих робочих груп з такими країнами ЄС: Австрією, Італією, Латвією, Литвою, Німеччиною, Польщею, Словаччиною, Словенією, Угорщиною, Чехією [9]. У межах двостороннього туристичного співробітництва відбулося кілька важливих візитів міністрів туризму і керівників відповідних туристичних відомств, інших державних органів зарубіжних країн в Україну, а також керівництва органу виконавчої влади у сфері туризму України до іноземних країн, що значною мірою сприяли налагодженню конструктивного діалогу, оптимізації взаємодії у забезпеченні стабільних туристичних потоків, збільшенні обсягів туристичних обмінів, підвищенню економічної ефективності туристичних зв'язків (насамперед, з керівниками таких країн, як Австрія, Греція, Італія, Німеччина, Франція, Польща, Латвія, Литва, Словенія).

Співпраця з ЄС відкриває великі можливості для використання організаційно-фінансових механізмів та підвищення економічної ефективності національної туристичної сфери. Зважаючи на це, через Спеціальне представництво України при ЄС Держтурадміністрація подала заявку щодо включення України у перспективні програми співробітництва у сфері туризму, зокрема фінансової та технічної допомоги, а також інвестиційні проекти ЄС. Це якісно вплинуло б на розбудову туристичної сфери України, сприяло б соціально-економічному та культурному розвитку нашої держави.

Відбувається гармонізація законодавства України у сфері туризму з директивами та іншими актами ЄС. На розвиток ринку послуг, дотримання рівних прав і свобод громадян спрямована постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1136 “Про забезпечення дотримання законодавства під час надання послуг іноземцям та особам без громадянства” щодо встановлення рівних цін і тарифів на послуги, які надаються як українцям, так і іноземцям і особам без громадянства [10].

Задля посилення значення туризму як пріоритетної сфери економіки внесено пропозиції в частині туризму до проекту Спільної доповіді з оцінки стану виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, здійснюються офіційні переклади відповідних нормативно-правових актів з метою адаптації законодавства України у сфері туризму до законодавства ЄС.

Розроблено заходи щодо державної підтримки розвитку молодіжного та дитячого туризму, затверджені розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 12.05.2004 р. № 298-р. “Концепція державної політики України щодо розвитку молодіжного туризму” передбачає реалізацію комплексу завдань з пріоритетних напрямів стимулювання розвитку усіх видів молодіжного туризму, які сприятимуть розв'язанню соціально-

економічних і культурних проблем, активізації діяльності туристичних підприємств різних форм власності і інвестиційних процесів [11].

Одним з найважливіших заходів визнано створення комфортних умов для туристів і осіб, що подорожують. Для цього необхідно реалізувати інвестиційні проекти з реконструкції та будівництва об'єктів туристичної інфраструктури, створити мережу спеціалізованих об'єктів туристичної інфраструктури, облаштувати існуючі та обладнати нові місця короткочасного відпочинку автотуристів, забезпечити інформаційну підтримку (карти, схеми, довідники, буклети для автотуристів), створити інформаційний банк даних з планами туристичних маршрутів і об'єктів туристичної інфраструктури, інформаційних туристичних пунктів. Україна також зацікавлена у залученні технічної допомоги ЄС для реалізації спільних проектів у сфері туризму (дослідження стану туристичної інфраструктури транспортних коридорів – шляхової мережі, туристичних потоків тощо) в межах реалізації Програми розбудови туристичної інфраструктури.

Важливе значення для сфери туризму та економіки країни загалом має конструктивне вирішення питань лібералізації формальностей, пов'язаних з в'їздом іноземців до України. Від цього безпосередньо залежить збільшення кількості іноземних туристів у нашій державі, обсягів валютних надходжень до бюджету, інтенсифікація процесів інтеграції відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом.

Останнім часом в Україні здійснено низку конкретних заходів у цьому напрямі. Так, Указом Президента України від 15.06.2001 р. № 435/2001 “Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір місця проживання” з 1 липня 2001 р. скасовано реєстрацію паспортних документів іноземців в органах внутрішніх справ, натомість її здійснюють співробітники прикордонної служби в пунктах перетину державного кордону України [12].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.02.1999 р. № 227 “Про запровадження нового порядку оформлення візових документів для в'їзду в Україну” та з метою створення сприятливих умов для збільшення обсягів в'їзду в Україну іноземних туристів спільним наказом Міністерства закордонних справ України та Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України у січні 2001 р. скасовано систему референсу, що спростило процедуру надання візової підтримки та отримання туристичної візи для поїздки в Україну [13].

Ці заходи мають на меті підвищити привабливість української туристичної пропозиції для іноземних туристичних фірм і туристів, сприяти збільшенню туристичних потоків до України, поживленню міжнародної туристичної співпраці у сфері туризму.

Прогресивними кроками на шляху лібералізації в'їзду іноземців в Україну стали прийняття постанов Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 р. № 909 “Про внесення змін і доповнень до постанови Кабінету Міністрів України від 20 лютого 1999 р. № 228 “Про порядок оформлення дозволів для в'їзду в Україну” [14]. Йдеться, зокрема, про внесення змін в частині запровадження у міжнародних аеропортах “Бориспіль”, “Сімферополь”, “Одеса”, “Донецьк” і в морському порту “Одеса” оформлення короткотермінових дозволів терміном до 14 діб для в'їзду в Україну громадянам країн – членів Європейського Союзу, Канади, США, Турецької Республіки, Швейцарської Конфедерації та Японії, які прямують з метою туризму.

20 травня 2004 р. в МЗС України відбулася презентація для послів і керівників консульських установ іноземних держав, акредитованих в Україні, з нагоди прийняття Закону України від 18 листопада 2003 р. “Про внесення змін до Закону України “Про туризм”, яка допомогла привернути увагу представників закордонних консульських

установ до гостроти візових питань, які виникли останнім часом та суттєво впливають на характер двосторонніх туристичних зв'язків [7].

Необхідною передумовою отримання реального економічного ефекту від туризму та поживлення євроінтеграційних процесів в Україні є лібералізація на взаємній основі формальностей, пов'язаних з подорожами українських туристів до зарубіжних туристичних країн, насамперед процедури видачі в'їзних туристичних віз до країн традиційного туризму зони ЄС.

З 2005 р. Міністерство культури і туризму України продовжує та поглиблює євроінтеграційний напрям України, насамперед, з урахуванням завдань адаптації туристичного законодавства України до відповідних директив і стандартів ЄС; лібералізації прикордонних і митних формальностей для туристів, які здійснюють подорожі між Україною та державами – членами ЄС, що є для України генеруючими туристичними ринками; узгодження якості туристичних послуг з вимогами міжнародних стандартів, гармонізації системи стандартизації та сертифікації підприємств туристичної та курортної сфери, що надають послуги з розміщення та харчування в Україні, з нормами ЄС; залучення фінансової та технічної допомоги з боку ЄС у туристичну та курортну галузь України для реалізації пріоритетних проектів розвитку туризму, в тому числі на регіональному рівні, у галузі сільського зеленого туризму, малого та середнього туристичного бізнесу, транскордонного співробітництва, розбудови інфраструктури туризму уздовж транспортних коридорів, а також популяризації позитивного туристичного іміджу України на європейському ринку.

Державна служба туризму і курортів постійно слідкує за вирішенням питання лібералізації формальностей, пов'язаних з міжнародними туристичними пересуваннями, насамперед прикордонних і візових процедур в'їзду іноземних туристів в Україну, як ефективного інструмента нарощення обсягів в'їзного туризму, що є найбільш економічно вигідним для національної економіки.

Відкритість, демократичний та євроінтеграційний курс України, зняття візових бар'єрів може, насамперед, вплинути на збільшення обсягів туристичних обмінів, а також зміцнити позиції національного турпродукту на європейському ринку, сприяти перетворенню туристичної галузі у високопродуктивну складову економічного зростання, підтримки регіонів, збільшення валютних надходжень до державного бюджету, створення робочих місць, підвищення рівня життя українських громадян.

На час проведення в Україні ювілейного Міжнародного пісенного конкурсу “Євробачення 2005”, згідно з Указом Президента України “Про тимчасове запровадження безвізового режиму для громадян країн - членів ЄС та Швейцарської Конфедерації” (від 31.03.2005 р. № 569/2005), з 1 травня по 1 вересня 2005 р. громадяни згаданих вище країн в'їжджали в Україну без віз у всіх міжнародних пунктах перетину кордону на термін перебування, що не перевищує 90 діб [15]. Цей захід мав характер експерименту в межах планомірної та системної роботи з лібералізації формальностей, пов'язаних з міжнародними туристичними обмінами України, у тому числі візових, прикордонних і митних, що проводився спільно з МЗС та іншими зацікавленими міністерствами та відомствами України та був спрямований на запровадження на постійній основі безвізового режиму для громадян країн – членів ЄС.

За результатами експерименту підписано Указ Президента України від 26 липня 2005 р. № 1131/2005 “Про встановлення безвізового режиму для громадян держав – членів Європейського Союзу, Швейцарської Конфедерації та Князівства Ліхтенштейн”, яким безвізовий режим в'їзду в Україну для зазначених категорій іноземних громадян встановлено на постійній основі на термін перебування, що не перевищує 90 діб [16].

Державна служба туризму і курортів подає пропозиції щодо розширення переліку країн, з якими встановлюється безвізовий режим в'їзду їхніх громадян до України, за рахунок включення у перспективі країн, які не становлять небезпеки для України з точки зору нелегальної міграції.

27 жовтня 2006 р. у Гельсінкі (Фінляндія) відбувся Саміт Україна – ЄС на найвищому рівні, на якому обговорювалися важливі питання і прийнято низку рішень. Учасники Саміту привітали успішне завершення переговорів щодо угод між Україною і ЄС про спрощення візового режиму та реадмісії та парафували обидва документи. А це означає, що українські громадяни тепер зможуть подорожувати вільніше та легше, але при цьому і надалі будуть докладатися зусилля для скорочення обсягів незаконної міграції. Згідно з Угодою про спрощення візового режиму, спрощено порядок видачі короткострокових віз для громадян України, рішення про видачу візи зазвичай повинно прийматися протягом 10 днів. Також скорочено перелік документів, необхідних для отримання візи. Крім цього, угода встановлює спрощені критерії для видачі багаторазових віз для багатьох категорій громадян, зокрема близьких родичів, водіїв вантажних автомобілів, громадян у відрядженні, студентів, журналістів і членів офіційних делегацій. Візовий збір для країн що підписали Шенгенську угоду встановлено на рівні 35 євро. Візові збори не сплачуватимуть такі категорії громадян, як близькі родичі, студенти, інваліди, журналісти та пенсіонери. Від осіб з українськими дипломатичними паспортами віза відповідно до угоди вимагатися не буде [17].

Державна служба туризму і курортів докладає зусилля для забезпечення права українських громадян на вільні подорожі та свободу пересування, вільний доступ до турпродукту іноземних країн відповідно до документів ООН та ВТО, зокрема Загальної декларації прав людини, Хартії туризму, рішень Гаазької конференції, Глобального етичного кодексу туризму. Адже, як відомо, практика організації туристичних подорожей українських туристів за кордон ще далека від досконалості.

Очевидним успіхом на шляху євроінтеграції стало отримання 22 квітня 2005 р запрошення Україною від керівництва Європейської туристичної комісії (ЄТК) приєднатися до цієї організації [9]. Нагадаємо, що Європейська туристична комісія заснована 1948 р. і є однією з провідних галузевих структур ЄС, що налічує 37 європейські країни-члени, представлені у цій організації національними маркетинговими туристичними організаціями [18]. Головною метою ЄТК є створення спільного простору європейського туризму через проведення відповідної політики та діяльності, насамперед рекламно-інформаційної, з просування інтегрованого іміджу та корпоративного турпродукту об'єднаної Європи на світовому ринку).

Запрошення до ЄТК стало результатом цілеспрямованої та системної діяльності Державної туристичної адміністрації України, спрямованої на виконання євроінтеграційних завдань у межах реалізації державної політики в галузі туризму з огляду на реальні можливості зміцнення позицій національного турпродукту на європейському ринку, перетворення галузі на високопродуктивну складову економічного зростання нашої держави, підтримки регіонів, збільшення валютних надходжень до державного бюджету, створення робочих місць, підвищення рівня життя українських громадян. Під час візиту до Австрії Президента України В. Ющенка (12.07.2005 р.) та його зустрічі з Президентом ЄТК Артуром Оберашером була висловлена підтримка набуття Україною членства у ЄТК найближчим часом.

18 жовтня 2005 р. Україна була одночасно прийнята до ЄТК на засіданні Генеральної асамблеї цієї організації (м. Відень, 16–19.10.2005 р.). Завдяки своєму членству у ЄТК Україна отримала доступ до інформаційно-аналітичних матеріалів, бере

участь у наповненні інтернет-порталу, який є одним із пріоритетних напрямів діяльності ЄТК й створюється з метою пропагування туристичних ресурсів країн-учасниць в Європі та за її межами. Окрім того, наша держава отримала змогу увійти до програми досліджень європейських туристичних ринків, яка запроваджується ЄТК і може брати участь у заходах, спрямованих на обмін досвідом щодо розвитку туристично-курортної сфери, які запроваджуються у країнах-учасниках [19]. Це є одним з перших кроків на шляху входження нашої держави до організаційних структур ЄС і має стратегічне значення з огляду на можливості використання механізмів ЄС, у тому числі фінансових, для підвищення ефективності національної туристичної політики, просування українського турпродукту на європейському ринку, впливу на туристичні потоки з точки зору їх спрямування на розвиток візного туризму в Україну, що є найбільш економічно вигідним, зміцнення авторитету нашої держави серед європейської спільноти, реалізації євроінтеграційного курсу нашої держави.

Значною перешкодою розвитку міжнародного інституційного співробітництва Державної служби туризму і курортів залишається недостатність бюджетного фінансування цього виду діяльності. Ефективний розвиток міжнародної діяльності безпосередньо залежить від надання організаційно-методичної та фінансово-економічної підтримки туризму з боку держави. Туризм – високоприбутковий сектор економіки, що приносить багатомільярдні доходи до бюджету держав і важливий чинник підвищення міжнародного авторитету держави – повинен отримувати відрахування від щорічних надходжень до бюджетів усіх рівнів від підприємств туристичної сфери та витрат туристів. Досвід країн, де туризм досяг значного розвитку, свідчить, що без державних вкладень розвиток туризму неможливий, при цьому вкладення є, по суті, не витратами, а інвестиціями у сферу, що дає високі та швидкі прибутки.

Наприклад, Уряд Греції щорічно спрямовує на потреби міжнародної та інформаційно-рекламної діяльності у сфері туризму в середньому 80 млн дол. США, Іспанії – 70 млн дол. США, Австрії – 48 млн євро, Угорщини – 10 млн дол. США, Чехії – 3 млн дол. США. Загалом аналіз принципів організації туристичної галузі країн виявив, що головні гравці на світовій туристичній арені, які мають розвинену індустрію туризму, витрачають на міжнародну та промоційну діяльність на менш ніж 10 млн євро на рік. Наприклад, Нідерланди фінансують у середньому проведення тільки у межах країни таких щорічних заходів: 5000 – місцевого та 1500 – регіонального рівня, 10-20 – загальнонаціонального масштабу та 1 – великого міжнародного значення, в Австрії щорічно відбувається близько 1500 заходів маркетингового характеру, в тому числі електронного маркетингу [7].

Потрібно вирішити ще низку питань з розбудови співпраці України з державами – членами ЄС у сфері туризму з метою створення спільного простору європейського туризму, впровадження інноваційної моделі розвитку України як туристичної держави, з огляду на значний туристичний потенціал України, та запобігання негативним наслідкам для туристичного співробітництва.

Одним з основних є проведення системної роботи щодо адаптації туристичного законодавства України до відповідних директив і стандартів ЄС, що передбачало б, насамперед, покращення діяльності по захисту прав українських та іноземних споживачів туристичних послуг, наближення України до світових стандартів туристичного обслуговування. Міністерство культури і туризму особливо зацікавлене у сприянні з боку країн - членів ЄС щодо врахування у цільових програмах бюджетного фінансування вищезазначених потреб, у тому числі в плані здійснення моніторингу з наданням офіційних перекладів директив та інших правових актів ЄС у сфері туризму, а

також міжнародних стандартів щодо туристичних, готельних послуг і послуг закладів харчування.

Україна також зацікавлена у наданні методичної допомоги з боку відповідних структур ЄС і його держав-членів у роботі з гармонізації національного законодавства у сфері туризму з відповідними міжнародними нормами. У цьому зв'язку була б бажаною технічна допомога ЄС щодо надання та перекладу законодавчих актів ЄС у сфері туризму з метою подальшого їх врахування при підготовці відповідних законопроектів України, спрямованих на підвищення ефективності туристичної сфери України.

Українська сфера туризму потребує сприяння з боку відповідних структур ЄС та держав – членів ЄС Міністерству культури і туризму у питаннях приведення якості туристичних послуг до міжнародних стандартів, гармонізації системи стандартизації та сертифікації підприємств туристичної та курортної сфери, що надають послуги розміщення та харчування в Україні, з нормами ЄС.

Для розширення туристичного співробітництва з державами – членами ЄС, диверсифікації туристичної пропозиції, підвищення конкурентоспроможності українського турпродукту важливим є сприяння з боку ЄС щодо залучення інвестицій до розбудови туристичної та курортної інфраструктури українського туризму, в тому числі транскордонної, а також створення корпоративних турпродуктів (особливо міжнародних маршрутів транскордонними територіями) та їх ефективного маркетингу на європейському та світовому ринках.

Необхідно проводити в Україні міжнародні спеціалізовані семінари, конференції з залученням вітчизняних та іноземних організацій до вивчення передового досвіду організації туристичної діяльності, освоєння туристичних ринків, визначення перспектив розвитку новітніх технологій надання туристичних послуг, формування туристичної стратегії та стандартів обслуговування, а також брати участь у відповідних заходах за кордоном.

Слід налагодити систему обміну досвідом на постійній основі з відповідними структурами ЄС, а також державних органів з туризму країн – членів ЄС щодо законодавчого та організаційного забезпечення високопродуктивної туристичної діяльності, зокрема адаптації національного законодавства у сфері туризму до відповідних директив ЄС, організації системи сертифікації у сфері туризму, процедури запровадження міжнародних стандартів якості туристичних послуг.

Для забезпечення міжвідомчої координації євроінтеграційної діяльності, узгодження її бюджетного фінансування, а також оптимізації механізмів використання міжнародної технічної допомоги необхідно створити міжвідомчу Робочу групу з євроінтеграції, передбачивши функціонування підгруп за тематичними напрямками, зокрема туризму.

Практичний досвід країн з розвиненим туризмом доводить необхідність надання державної підтримки розвитку туризму, зокрема фінансування міжнародної діяльності як одного з основних напрямів реалізації державної політики у сфері туризму, що є передумовою розвитку міжнародного туризму, формування галузі як високоприбуткового сектора економіки, чинника соціального розвитку та культурного піднесення країни при збереженні її самобутності, гармонійної інтеграції України в європейські та світові глобалізаційні туристичні процеси.

Отже, Україна зацікавлена у продовженні та поглибленні євроінтеграційного напрямку, насамперед, з урахуванням завдань адаптації туристичного законодавства України до відповідних директив і стандартів ЄС; лібералізації прикордонних і митних формальностей для туристів, які здійснюють подорожі між Україною та державами-членами ЄС, що є для України генеруючими туристичними ринками; приведення якості

туристичних послуг до міжнародних стандартів, гармонізації системи стандартизації та сертифікації підприємств туристичної та курортної сфери, що надають послуги розміщення та харчування в Україні, з нормами ЄС; залучення фінансової та технічної допомоги з боку ЄС у туристичну та курортну галузь України щодо реалізації пріоритетних проектів розвитку туризму, в тому числі на регіональному рівні, у галузі сільського зеленого туризму, малого та середнього туристичного бізнесу, транскордонного співробітництва, розбудови інфраструктури туризму впродовж транспортних коридорів, а також популяризації позитивного туристичного іміджу України на європейському ринку.

1. Про внесення змін до Закону України “Про туризм”: Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV (розділ VII, ст. 35) // *Голос України*. – 26 грудня. – 2003. – № 247.
2. Угода про партнерство і співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною // *Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В.Антонюк, М.М.Микієвича*. – Львів, 2005. – С. 447-498.
3. Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС) про приєднання Чеської Республіки, Естонської Республіки, Республіки Кіпр, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Угорської Республіки, Республіки Мальта, Республіки Польща, Республіки Словенія та Словацької Республіки до УПС та внесення змін до УПС від 29.04.2004 р. <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c&find=1&org=856>>
4. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України № 615/98 від 11.06.1999 р. // *Офіційний вісник України*. – 1998 р. – 02.07. – № 24. – С. 3.
5. Про Програму інтеграції України до Європейського союзу: Указ Президента України № 1072/2000 від 14.09.2000 р. // *Офіційний вісник України*. – 2000. – 13.10. – № 39. – С. 2, ст. 1648.
6. Про заходи щодо забезпечення реалізації державної політики у галузі туризму: Указ Президента України № 1213/2001 від 14 грудня 2001 р. // *Офіційний вісник України*. – 2002. – 04.01. – № 51. – С. 68, ст. 2266.
7. Інформація та проблемні питання щодо співробітництва України з Європейським Союзом (ЄС) у галузі туризму <<http://www.tourism.gov.ua/pages.asp?IdType=2&Seq=6>>
8. *Європейський Союз: політика, економіка, право: Навчальний посібник / За ред. Н.В.Антонюк, М.М.Микієвича*. – Львів, 2005. – 532 с.
9. Інформація про діяльність щодо реалізації державної туристичної політики у сфері міжнародних відносин. <<http://www.tourism.gov.ua/pages.asp?IdType=2&Seq=9>>
10. Про забезпечення дотримання законодавства під час надання послуг іноземцям та особам без громадянства: Постанова Кабінету Міністрів України № 1136-2002-п від 17.08.2002 р. // *Офіційний вісник України*. – 2002. – 06.09. – № 34. – С. 47, ст. 1576.
11. Концепція державної політики України щодо розвитку молодіжного та дитячого туризму: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.05.2004 р. № 298-р. // <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>>
12. Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір місця проживання: Указ Президента України від 15.06.2001 р. № 435/2001 // *Офіційний вісник України*. – 2001. – 06.07. – № 25. – С. 20, ст. 1107.

13. Про запровадження нового порядку оформлення візових документів для в'їзду в Україну: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.1999 р. № 227 // Офіційний вісник України. – 1999. – 12.03. – № 8. – С. 34.
14. Про внесення змін і доповнень до постанови Кабінету Міністрів України від 20 лютого 1999 р. № 228 “Про порядок оформлення дозволів для в'їзду в Україну”: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.07.2004 р. № 909 // Офіційний вісник України. – 2004. – 30.07. – № 28. – Т. 1, С. 171, ст. 1890.
15. Про тимчасове запровадження безвізового режиму для громадян країн - членів ЄС та Швейцарської Конфедерації: Указ Президента України від 31.03.2005 р. № 569/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – 15.04. – № 13. – С. 275, ст. 664.
16. Про встановлення безвізового режиму для громадян держав – членів Європейського Союзу, Швейцарської Конфедерації та Князівства Ліхтенштейн: Указ Президента України від 26 липня 2005 р. № 1131/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – 12.08. – № 30. – С. 44, ст. 1787.
17. Саміт Україна-ЄС 27 жовтня 2006 року, м.Гельсінкі
<<http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/2031.htm>>
18. European Travel Commission <<http://www.etc-corporate.org>>
19. Україна вступила до Європейської туристичної комісії
<<http://www.mincult.gov.ua/?id=2326&templ=0>>

EU-UKRAINE COOPERATION IN THE SPHERE OF TOURISM: POLITICAL AND LEGAL ASPECT

Oksana Krayevska, Yuriy Prysiazhniuk

*Ivan Franko National University of Lviv
vul. Universytetska 1, Lviv 79000, Ukraine, tel. (032) 239-46-56, okraj@ukr.net*

The peculiarities of EU-Ukraine cooperation in the sphere of tourism in the context of EU Tourism Policy realization and perspectives of EU-Ukraine close cooperation are described in this article. The problems and perspectives of common actions in the sphere of Tourism as one of the main directions for the road of Ukraine to the process of European integration are viewed there. Political and Legal aspect of EU-Ukraine cooperation in the sphere of Tourism are characterized in this article.

Ключові слова: Ukraine, EU, policy in the sphere of tourism, cooperation, political and legal aspect.

Стаття надійшла до редколегії 11.02.2008

Прийнята до друку 21.03.2008